

XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ТРЕТА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

7. заседание

Четвъртъкъ, 6 ноемврий 19 1 г.

(Открито въ 16 ч. 50 м.)

Председателствувалъ подпредседателъ Димитъръ Пешевъ. Секретари: Николай Султановъ и Стефанъ Багриловъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		3. За семеипроизводството (Второ четене)	94
Отпуски	89	4. За облекчение на тютюновитѣ кооперации (Второ четене)	95
Предложения	89	Говорили: Дѣлчо Тодоровъ	96
По дневния редъ:		М-ръ Д. Кушевъ	97
Законопроекти: 1. За стипендиитѣ (Първо четене)	89	Д. Киревъ	98
2. За създаване оборотенъ капиталъ при общинитѣ за стопанисване на общинскитѣ гори (Второ четене)	92	С. Яневъ	99
		Дневенъ редъ за следващото заседание	100

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) При-
сутствуватъ нужниятъ брой народни представители. Обя-
вявамъ заседанието за открито.

(Отсутствуватъ народнитѣ представители: Александъръ
Радоловъ, Ангелъ Вълчевъ, Бѣлю Келешевъ, Деню Герс-
гиевъ, Димитъръ Арнаудовъ, Дѣлчо Тодоровъ, Маринъ
Грозевъ, Недѣлчо Куюмджиевъ, Обрешко Славовъ, Све-
тославъ Славовъ, Симеонъ Андреевъ, Симеонъ Симеоновъ,
Спасъ Мариновъ и Таско Стойковъ)

Имамъ да ви направя следнитѣ съобщения.

Разрешени сѣ отпуски на следнитѣ г-да народни пред-
ставители:

Арх. Петъръ Дограмаджиевъ — 1 день;
Д-ръ Иванъ Бешковъ — 1 день;
Димитъръ Сараджовъ — 1 день;
Герги Миковъ — 1 день;
Тоню Новаковъ — 1 день;
Д-ръ Георги Рафаиловъ — 1 день;
Дени Костовъ — 2 дена;
Георги Кендеровъ — 2 дена;
Герги п. Стефановъ — 2 дена;
Еню Клянтевъ — 2 дена;
Дончо Узуновъ — 3 дни;
Симеонъ Симеоновъ — 4 дни, и
Бѣлю Келешевъ — 4 дни.

Постѣпили сѣ:

Отъ Министерството на финанситѣ — предложение за
одобрение 32. постановление на Министерския съветъ,
взето въ заседанието му отъ 21 октомврий 1941 г., прото-
колъ № 171, относно разрешението за добиване на оцетъ
и отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ до новата реколта
на виното — 1 декемврий 1942 г.

Отъ същото министерство — предложение за продъл-
жение сроковетѣ по временновности декларации № №
21923/26066, отъ 19 августъ 1939 г., и 8617/9435, отъ 30 мартъ
1940 г., на Столичната митница.

Раздадени сѣ на г-да народнитѣ представители и ще
бждатъ поставени на дневенъ редъ.

Минаваме на първа точка отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за стипендиитѣ.

Моля г-на докладчика на комисията по Министер-
ството на народното просвѣщение да го прочете.

Г-да народни представители! Предвидъ на това, че за-
конопроектътъ е доста дълъгъ, моля, да се съгласите да
бждатъ прочетени само мотивитѣ. Които приематъ това
предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Съ-
бранieto приема.

Докладчикъ Марко Сакарски: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за стипендиитѣ.

Г-да народни представители! Въ наредбата-законъ за
стипендии и помощи на учащи се отъ 1934 г., която от-
мѣни закона за стипендиитѣ и временнитѣ помощи отъ
1911 г. и въ наредбата-законъ за образованието и подпо-
магането на даровити деца и младежи, също отъ 1934 г.,
сѣ допустнати неясности, неточности и освенъ това — по-
веления и изисквания, противорѣчителни и неотговарящи
на нуждитѣ и възможноститѣ на нашия животъ. Така, на-
примѣръ, тѣзи две наредби-законо, които уреждатъ близка
и въ нѣкои точки и покриваща се материя, изискватъ отъ
всѣки беденъ българинъ, който е получилъ стипендия,
„следъ завършване на учението си и постѣпване на ра-
бота да почне постепенно да връща всички суми, безъ
лихвитѣ, получени отъ държавата или отъ съответния
фондъ“. Освенъ това „стипендиантитѣ, които сѣ получа-
вали стипендиитѣ си по взаимностъ отъ чужди правител-
ства, също така връщатъ сумата, платена било направо
на тѣхъ, било на българското правителство, ако тя е пла-
тена чрезъ него“. Тѣзи очевидни недостатѣци, както и
нѣко други, посочени отъ практиката, дадохъ основание,
както на академическия съветъ на Университета, така и на
Народното събрание и на Министерството на народното
просвѣщение — по поводъ на подадени молби отъ сти-
пендианти — да поставятъ въпроса за ревизиране на по-
менатитѣ наредби-законо. Това именно е и целта на за-
конопроекта, който предлагамъ на вниманието ви. Той
урежда освенъ това въпроса за стипендиитѣ и за подкре-
пата на даровити деца, юноши и младежи отъ двата пола
по начинъ справедливъ, логиченъ и съобразенъ съ нашата
действителностъ. Така, наприимѣръ, той простира използува-
нето на стипендиитѣ и подкрепата на даровити деца,
юноши и младежи върху всички видове и степени училища
— отъ най-нисшето до най-висшето — и то по всички ве-

домства. Поради това именно новият проект задължава и други министерства, по чието ведомство съществуват училища, да облекчават всички подадени заявления със 3 л. марка въ полза на фонда „Даровити деца и младежи“, който е главният източник на сръдства за стипендии. По досега действувашата наредба-законъ съ тази марка се облекчава само заявления, подадени до Министерството на народното просвѣщение. Този косвенъ данък, който ще засегне подателят на заявления и до Министерството на търговията, промишлеността и труда, Министерството на земеделието и държавните имоти и Министерството на обществения сгради, пѣтищата и благоустройството, е напълно оправданъ и то не само поради факта, че съ стипендия ще се ползуват и учащите се въ училищата по ведомството на поменатитѣ министерства, но защото е извиканъ отъ държавната необходимост да се подкрепятъ способни и даровити български чедѣ.

Предложеният проектъ внася и друго ново — това е правото на министра на народното просвѣщение, при особени случаи и обстоятелства и когато е предвиденъ въ бюджета на държавата нароченъ кредитъ, да отпуска стипендии безъ състезателенъ изпитъ. Случаитѣ сѣ много и разнообразни, за да бъдатъ изчерпани въ закона, затова пъкъ законопроектътъ предвижда да се гласува винаги нароченъ кредитъ, чрезъ който Народното събрание всѣкога ще може да прецени необходимостта отъ отпускане на стипендии безъ състезателенъ изпитъ. Както ви е известно, подобенъ нароченъ кредитъ бѣ гласуванъ въ извънредния бюджетъ на държавата за 1941 г. и той се наложи отъ нуждитѣ на освободенитѣ български земи и отъ условията, при които бѣха поставени българитѣ подъ чуждо владичество.

Изхождайки отъ изложенитѣ въ едри черти съображения, азъ се надѣвамъ, г-да народни представители, че ще ги сподѣлите и ще гласувате за проекта. Днесъ, когато народътъ ни преживява радоститѣ на обединението, този съдѣшъ законъ, изграденъ върху опита и поуки отъ живота, е повече отъ навремененъ.

Гр. София, 21 октомври 1941 г.

Министър-председател, министър на народното просвѣщение: **Б. Филевъ**

(Ето текстътъ на законопроекта:

ЗАКОНОПРОЕКТЪ за стипендитѣ.

I. Общи положения.

Чл. 1. Всѣка година държавата издържа съ стипендии за следване, специализиране и усъвършенстване въ български и чуждестранни учебни заведения отъ всички родове, видове и степени и културни институти учащи се отъ двата пола, които сѣ бедни и които проявяватъ голѣма обща интелигентностъ, както и деца, юноши и младежи отъ двата пола, които проявяватъ особени дарования, по реда, определенъ въ тоя законъ за различнитѣ видове стипендии.

Чл. 2. Стипендии за следване въ чужбина се отпускатъ предимно по науки, техника и изкуства, които не сѣ застъпени въ българскитѣ висши учебни заведения, както и за сръдни общообразователни или специални учебни заведения, каквито не съществуватъ въ България.

Чл. 3. Сръдствата за стипендии се черпятъ:

а) отъ суми, предвидени въ бюджета на разнитѣ министерства, дирекции и държавно-автономни учреждения; б) отъ фонда „Даровити деца, юноши и младежи“ при Министерството на народното просвѣщение; в) отъ други фондове при министерствата, дирекциитѣ и държавно-автономнитѣ учреждения, създадени специално за стипендии; г) отъ фондове, учредени отъ частни лица, като се спазва строго волята на дарителя.

Чл. 4. Най-голѣмиятъ размѣръ на месечнитѣ стипендии за чужбина и за страната се опредѣля всѣка година въ бюджета на държавата, а съответнитѣ министри или натоварени отъ тѣхъ служебни лица опредѣлятъ съ заповѣдъ месечния размѣръ на всѣки стипендиантъ, съ огледъ на учебното заведение, неговото мѣстонахождение и материалното състояние на стипендиантитѣ.

Всички стипендии за чужбина се отпускатъ следъ предварително съгласие на министра на финанситѣ.

II. Стипендии за учащи се въ основнитѣ и сръдни училища и въ учителскитѣ институти.

Чл. 5. Стипендитѣ въ основнитѣ, практическитѣ, сръдни общообразователни и специални училища и въ учителскитѣ институти, предвидени въ бюджета на разнитѣ министерства, дирекции и държавно-автономни учреждения и на фондоветѣ къмъ тѣхъ, се разпредѣлятъ всѣка година по училища съ заповѣдъ на съответния министър.

Чл. 6. Кандидатитѣ за стипендии трѣбва да отговарятъ на следнитѣ условия:

а) да сѣ завършили предходната учебна година съ успѣхъ най-малко много-добъръ (4½), да иматъ поведени примѣрно и оценката по лична характеристика да бѣдъ образцова (всички отдѣлни бележки за оценка по трудолюбие; редъ, точностъ и изпълнителностъ; благовъзпитаностъ; народностни прояви да бѣдатъ образцови); б) да сѣ деца на бедни родители; в) да сѣ здрави; г) да не надминаватъ предвидената въ закона за съответния класъ възраст; д) да сѣ деца на родители — бащата и майката — съ народностни разбирания и прояви, и е) да сѣ български и български поданици, родителитѣ на които — бащата и майката — да сѣ отъ българска народностъ и поданство.

Деца, които не отговарятъ на изискванията на букви „д“, но проявяватъ твърдо и непоколебимо народностни разбирания и дейностъ, могатъ да получатъ стипендии въз основа на нароченъ докладъ, направенъ по реда на следващия членъ.

Чл. 7. Стипендитѣ се отпускатъ съ заповѣдъ на министра или натоварено отъ него служебно лице, въз основа на протоколно решение на учителския съветъ (дето нѣма учителски съветъ — съ докладъ отъ директора или главния учител), което заедно съ молбитѣ и документитѣ на опредѣленитѣ кандидати се изпраща въ съответното министерство.

Чл. 8. Отпустната стипендия може да се прекрати съ заповѣдъ на съответния министъръ, по мотивирано искане на директора на училището или главния учител, ако стипендиантътъ покаже презъ нѣкой срокъ общъ успѣхъ по-малкъ отъ добъръ (4), ако нѣма примѣрно поведение или образцова лична характеристика или ако се окаже, че може да се издържа съ родителски или свои сръдства.

При равни условия се предпочитатъ децата на пострадалитѣ отъ войнитѣ, на награденитѣ съ ордена за храбростъ, на участвувалитѣ въ войнитѣ на фронта и децата на многодетнитѣ семейства (семейства съ 4 и повече деца).

Стипендиантъ, на когото поведението или нѣкой отъ бележитѣ за лична характеристика бѣде намалена съ две единици, или чийто общъ сръденъ успѣхъ спадне подъ 3½ само за нѣкой срокъ, може да бѣде лишенъ по решение на учителския съветъ (директора или главния учител) отъ стипендията за следващия срокъ. Стипендиантъ се възстановява презъ следващия новъ срокъ, ако ученикътъ поправи намалената бележка.

Стипендианти, заболѣли отъ продължителна болестъ, получаватъ стипендията си, докато се ползуватъ съ отпускъ по болестъ.

III. Стипендии за учащи се въ висши училища въ страната и чужбина.

Чл. 9. Всѣка година, съобразно съ нуждитѣ на страната, разполагаемитѣ кредити по бюджета на държавата и на фондоветѣ и предназначението на последнитѣ и въ съгласие съ волята на завѣщателитѣ и дарителитѣ, съответнитѣ министри разпредѣлятъ съ заповѣдъ броя на стипендитѣ по специалности за страната и за чужбина, като посочватъ и държавитѣ.

Чл. 10. Стипендии за следване на учащи се въ висши училища въ страната или чужбина се отпускатъ само чрезъ състезателенъ изпитъ, който се произвежда отъ Министерството на народното просвѣщение.

Чл. 11. До състезателенъ изпитъ споредъ специалността се допускатъ младежи отъ двата пола — български поданици, родителитѣ на които (бащата и майката) сѣ отъ българска народностъ и поданство — съ завършено сръдно образование, които нѣматъ възможностъ да получатъ висше образование на родителски или свои сръдства и които въ деня на произвеждане на състезателния изпитъ не сѣ навършили 23 години, а лицата отъ мѣжки полъ да сѣ уредили окончателно редовната си военна служба, съ изключение на младежитѣ, които желаятъ да получатъ стипендия за следване по хуманна медицина.

До състезателен изпит не се допускат студенти.

Чл. 12. Условието, предметът, програмата и датата на състезателния изпит се обявяват най-малко два месеца преди изпита в два столични всекидневника и се съобщават съкратено на заинтересуваните министерства, дирекции, държавно-автономни учреждения и подведомствените им учреждения.

Чл. 13. Учащи се, които желаят да се явят на състезателен изпит, подават заявление в Министерството на народното просвещение, като отбелязват по коя специалност искат да следват и като прилагат и необходимите документи, според изискванията на членове 6 и 11.

Здравното освидетелстване на всички кандидати се провежда в Министерството на народното просвещение от двама лекари.

Чл. 14. За преглеждане на документите и за произвеждане на състезателния изпит министърът на народното просвещение назначава нарочна комисия под председателството на висш чиновник при министерството и членове специалисти — длъжностни лица, посочени, когато случаят налага това, и от съответните министерства.

Протоколите на комисията, придружени с нарочен доклад, в който се посочва на кои кандидати и за какви специалности се отпускат стипендии, се представят на съответния министър, който издава заповед за отпускане на стипендията.

Чл. 15. Стипендии за специализиране в чужбина се дават съгласно заповед на съответния министър на лица с завършено висше образование, които отговарят на условията, предвидени в буква „д“ на чл. 6 от този закон и не по-възрастни от 30 пълни години, след съзвездание при съответните учебни заведения или по препоръка на академическия им съвет, основана на писмени доклади на двама професори или преподаватели специалисти от съответния факултет или отдел.

Времето за специализиране трае най-много две години.

Чл. 16. Стипендии се дават и на чужди поданици, представени от съответните министерства на просвещението за утвърдеността предимно по българознание (български език, литература, история, география, етнография, археология и др.), както и за опознаване с националното стопанство и производство в български висши учебни заведения или институти при същите условия, при които са поставени стипендиантите българи, препоръчани от Българското министерство на народното просвещение за следване в съответните страни.

Размерът на тези стипендии се определя с министерска заповед, независимо от чл. 4.

Чл. 17. На всички стипендианти в висши училища се отпускат с министерска заповед всяка година еднократна сума за учебни пособия, както и за всички училищни, изпитни, лабораторни и други такси в размерите, определени от съответното училище.

На всички стипендианти в чужбина освен това се отпускат с министерска заповед еднократно пари за отиване и връщане по стойността на треголасните билети, и при особени случаи и още веднаж.

Чл. 18. Щом постъпят в учебно заведение, стипендиантите са длъжни да представят в съответното министерство удостоверение, че са приети за редовни студенти по специалността, по която са изпратени да следват.

Стипендиантите са длъжни да представят освен това в края на всяка семестър удостоверение, че са следвали редовно занятията си и кратък доклад за научните си занятия в учебното заведение и вън от него.

Чл. 19. Никой стипендиант не може да замъни специалността, нито да се премести в друг град или страна или в друго училище, без разрешение на министерството, което му отпуска стипендията.

Чл. 20. Стипендията се отнемат с министерска заповед по следните причини: а) ако стипендиантът не положи предвиденият изпит в определеното от училището време, освен по болест, или поради особени важни семейни причини; б) ако успяхт му за два семестра не е задоволителен в случай че следва в висше учебно заведение, дето изпитите се полагат всяка семестър; в) ако не представи документ, че е посещавал редовно лекциите, семинарите или клиниките, в случай че следва в висше учебно заведение, дето изпитите не се полагат по семестри; г) ако не се съобразява с разпоредбата

и заповедите на министерството; д) ако се окаже, че може да се издържа на родителски или свои средства; е) ако не представи редовно доклад по чл. 18, или пък, ако по докладите му или по сведения на министерството, на инспектората за студенти в страната и чужбина или на българските легации и консулства Министерството прецени, че е безполезно да следва по-нататък; ж) за дейност против държавните и народностни интереси, както и за деяния, които уронват личното и народностно достойнство на стипендианта, независимо от отговорността му по други закони.

За бележка. Стипендията за специализиране, отпуснати по силата на чл. 15 от този закон, се прекратяват по реда, по който са отпуснати.

Чл. 21. Стипендианти, които следват в български висши учебни заведения, се намират под непосредствения надзор на ректорите или директорите, които следят за поведението и успеха им и които съобщават в Министерството за всички отклонения на стипендиантите, несъобразни с изискванията на този закон.

Чл. 22. Стипендианти, които завършат образованието си в чужбина, са длъжни веднага да съобщат това писмено на съответното министерство, като се представят лично и се предоставят на негово разположение.

IV. Стипендии за даровити деца, юноши и младежи.

Чл. 23. Деца, юноши и младежи от двата пола, които проявяват особени дарби в изкуствата, техниката и науките или изключителна обща интелигентност и които отговарят на условията, предвидени в чл. 6, буква „б“, от този закон и, според случая и без оглед на общия успех, се подпомагат от държавата с стипендии, да добият общо и съответно специално образование и подготовка, за да развият и приложат дарованията и способностите си.

Чл. 24. Деца, юноши и младежи, които имат предвиден предходния член, се посочват на Министерството на народното просвещение от държавни, областни, общински и училищни власти или от сдружения с идеална или стопанска цел чрез местните училища. Винаги е необходимо протоколно мотивирано решение на преподавателския съвет в училището, или, дето няма учителски съвет — доклад на директора или главния учител.

Чл. 25. Стипендията от фонда „Даровити деца, юноши и младежи“ се разпределят между отделните ведомства и училищата към тях съгласно заповед на министъра на народното просвещение, съобразно с разполагаемия кредит, броя на учащите се в училищата по тия ведомства и постигнатите от тях тия ведомства приходи от фондови марки.

Чл. 26. Даровити деца, юноши и младежи или деца, юноши и младежи с изключителна обща интелигентност получават стипендии от фонда „Даровити деца, юноши и младежи“, размерът на които се определя за всеки отделен случай, съобразно с чл. 4 от този закон.

Чл. 27. Стипендията се дават съгласно заповед на министъра на народното просвещение, въз основа на обстоен доклад на комисия от специалисти, назначена от същия министър за всеки отделен случай.

В доклада комисията дава изложение за естеството и силата на дарбата на дадено лице или общата му интелигентност. В тоя доклад се препоръчва и учебното заведение, в което лицето следва да продължи образованието си.

Чл. 28. Младежи, свършили първи по успех различни факултети или специалности в държавни висши учебни заведения, ако имат заложи за научно-изследователска работа или за творчество в областта на науките и изкуствата, получават стипендия за утвърдеността в дадена област, съглед да се попълва преподавателският състав в висшите училища и другите научни институти. Тия младежи се представят на Министерството на народното просвещение от академическия съвет при висшите учебни заведения, въз основа на писмени доклади на двама професори или преподаватели специалисти.

Чл. 29. Стипендии за утвърдеността се дават най-много за три години. Първата година стипендиантите прекарват на работа в български висши училища или научни институти, а останалите две години — в чуждестранен университет или научен институт.

Тия стипендианти трябва да са здрави, не по-възрастни от 30 навършени години, а младежите от мъжки пол

да сѝ уредили окончателно редовната си военна служба, сѝ изключени на ония, които желаят да се устѣвршат стѣпуват по хуманна медицина.

Чл. 30. Правата и задълженията на стипендиантите, поочени въ членове 17-22 на тоя законъ, се простиратъ и върху стипендианти даровити деца, юноши и младежи.

V. Особени стипендии.

Чл. 31. При особени случаи и изключителни условия и когато има предвиденъ нароченъ кредитъ въ бюджета на министерството, министърътъ на народното просѣщение може да отпуска, по препорѣка на училищнитъ или други власти, или по свой починъ, стипендии и помощи за всички родове, видове и степени учебни заведения и културни институти въ България или въ чужбина, за следване, специализация или устѣвршенствуване, безъ да спазва реда, определенъ въ предходнитъ глави на тоя законъ.

Въ този случай, обаче, сѝ въ сила и се прилагатъ, доколкото не противоречатъ на предходната алинея, членове 4, 6, 8, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 32, 33 и 34 отъ тоя законъ.

VI. Изплащане на стипендиитъ и парични задължения на стипендиантите.

Чл. 32. Стипендиитъ се предплащатъ всѣки месецъ, включително и презъ ваканционнитъ месеци, докато стипендиантитъ завършатъ курса на училището.

Чл. 33. Всѣки стипендиантъ въ висше учебно заведение е длъженъ да служи на държавата, ако бѣде потърсенъ отъ нея въ продължение на 4 години — смѣтано отъ деня на писменото съобщение по чл. 22 — дето и да е и на каквато и да е длъжностъ, съобразно съ подготовката си толкова време, колкото е получавалъ стипендия.

Чл. 34. Ако тѣкой стипендиантъ откаже да служи или ако му се прекрати стипендията по негова вина, освенъ по болестъ или поради важни семейни причини, или ако не изпълни повеленията на чл. 22, връща изразходванитъ за него суми заедно съ лихвитъ до деня на окончателното изплащане. Ако откаже доброволно да върне сумата ведно съ лихвитъ, тя се събира принудително по установения законенъ редъ.

VII. Фондъ „Даровити деца, юноши и младежи“.

Чл. 35. Фондътъ „Даровити деца и младежи“ при Министерството на народното просѣщение, създаденъ съ наредбата-законъ за образованието и подпомагането на даровити деца и младежи, остава да съществува и занаятъ, като се преименува фондъ „Даровити деца, юноши и младежи“. Фондътъ черпи срѣдства отъ:

а) суми, които всѣка община е длъжна да предвижда въ бюджета си въ размѣръ на една стипендия за всѣки 5.000 жители.

Размѣрътъ на стипендиитъ се определя ежегодно отъ Министерството на народното просѣщение и се съобщава на общинитъ по надлежния редъ;

б) суми, които се събиратъ съ специална марка отъ три лева, съ която се облекчатъ всички заявления, безразлично отъ какъвъ характеръ сѝ тѣ, подадени до Министерството на народното просѣщение, Министерството на земедѣлнето и държавнитъ имоти, Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството, подведомственитъ имъ учреждения и всички училища: държавни, общински, на търговско-индустриалнитъ камари и женскитъ дружества, както и епархийскитъ и частни училища;

в) дарения, лихви и други.

Приходите на фонда се внасятъ отъ съответнитъ учреждения съ вносенъ листъ въ Българската земедѣлска и кооперативна банка на смѣтка фондъ „Даровити деца, юноши и младежи“.

VIII. Преходни наредби.

Чл. 36. Необходимитъ изяснения и подробности въ връзка съ този законъ ще се дадатъ въ нароченъ правилникъ за стипендиитъ, утвърденъ съ указъ.

Чл. 37. Този законъ отмѣня наредбата-законъ за стипендии и помощи на учащи се („Държавенъ вестникъ“, брой 160, отъ 20 юлий 1935 г.), наредбата-законъ за образованието и подпомагането на даровити деца и младежи („Държавенъ вестникъ“, брой 218, отъ 24 декемврий 1934 г.) и всички закони и разпорѣди, които му противоречатъ.)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Ще поставя на гласуване. Които отъ г-да народнитъ представители

приематъ на първо четене законопроекта за стипендиитъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ отива въ комисията.

Минаваме на следната точка, втора, отъ дневния редъ:

Второ четене на законопроекта за създаване оборотенъ капиталъ при общинитъ за стопанисване на общинскитъ гори.

Моля г-на докладчика на комисията по Министерството на земедѣлнето да го докладва.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: Г-да народни представители! Ще ви докладвамъ законопроекта така, както е поправенъ въ парламентарната комисия на Министерството на земедѣлнето. (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за създаване оборотенъ капиталъ при общинитъ за стопанисване на общинскитъ гори.

Чл. 1. Дава се право на министра на земедѣлнето и държавнитъ имоти да разрешава извънредни ползвания отъ общинскитъ гори, съ целъ да се създаде оборотенъ капиталъ за стопанско ползуване отъ сѣщитъ гори.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ заглавието на законопроекта и чл. 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 2. Размѣрътъ на извънредното ползуване се определя отъ министра на земедѣлнето и държавнитъ имоти, по докладъ на постоянния горски съветъ, следъ като е взето мнението на засилената общинска управа и на мѣстнитъ органи на Министерството на земедѣлнето и държавнитъ имоти по стопанисване на горитъ.“

Извънредното ползуване е еднократно и не се приспада отъ бѣдещитъ ползвания. То се изважда по нароченъ планъ, който се изработва отъ лесничей и се утвърждава по общия редъ отъ районния горски инспекторъ.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 3. Продажбата на отпускнатитъ материали по чл. 2 отъ настоящия законъ става по решение на засилената общинска управа по единъ отъ най-износнитъ начини, предвидени въ чл. 75, въ връзка съ чл. 92 отъ закона за горитъ. Полученитъ отъ продажбата на тѣзи материали суми се внасятъ на текуща лихвена смѣтка въ Българската земедѣлска и кооперативна банка, за образуване оборотенъ капиталъ при общинитъ. Наличниятъ оборотенъ капиталъ, кждето има такъвъ, се внася въ сѣщата смѣтка.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 4. Суми отъ оборотния капиталъ се теглятъ отъ бирника при общината съ чекъ, визиранъ отъ мѣстния лесничей. Съ изтегленитъ суми бирникътъ изплаща само направенитъ производствени разходи по: отсичане, извозване и преработка на материалитъ, залесяване, възобновяване и отглеждане на насажденията, направа и поправка на горски пѣтища, дърворѣзни заведения и други подобрения въ горитъ.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 5. Сумитъ, които се получаватъ отъ продажбата на материалитъ, добити по стопански начинъ отъ общинскитъ гори, се разпредѣлятъ и внасятъ, направо отъ закупчика, както следва: тръжната или тарифна стойностъ на материалитъ на коренъ — въ касата на общината, 20% върху сѣщата стойностъ — за сѣтия фондъ „Културни мѣроприятия по горитъ“ — въ Българската народна банка, а разходитъ за работитъ по мѣроприятията, указани въ

чл. 4 от настоящия закон, се възстановяват към оборотния капитал в Българската земеделска и кооперативна банка. Лихвите на оборотния капитал остават за увеличение на същия.

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 5, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 6. За възобновяване и отглеждане на насажденията, напрана и поправка на горски пътища, горско-стопански постройки и др., освен редовно предвиденият разход, съгласно чл. 97 от закона за горите, лесничият може да изразходва за смътка на производственият разход, до 50 л. за 1 куб. метър строителен материал и до 5 л. за 1 пр. куб. метър дърва за горене, по оценителен девиз, изготвен от лесничия по решение на засилената общинска управа и утвърден от съответния районен горски инспектор.“

Протоколът за производственият разход се изготвя, съгласно чл. 173 от закона за бюджета, отчетността и предприятията, от комисия в състав: лесничия, един общински съветник и бирника на общината и се утвърждават от съответния районен горски инспектор.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 6, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 7. Документът за оправдаването на разходите се завършват от съответния лесничия. Най-късно до 1 март, след всяка календарна година, бирникът, респективно отчетникът, изготвя отчет за движението на оборотния капитал. Отчетът (раздателният списък, другите документи и извлечение от смътката при Българската земеделска и кооперативна банка) се изпраща на областната смътна палата за проверка и след като се одобри се оставя в архивата на общината.“

Бирникът, респективно отчетникът при общината или предприятието, води нужните смътководни книги.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 8. Оборотният капитал не се предвижда в бюджета на общината и не може да се използва за никакви други цели, освен за определените в настоящия закон.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 8, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 9. По решение на общинския съвет, горското стопанство може да се отдели в самостоятелно стопанско предприятие с директор мѣстния лесничия. В такъв случай дѣловодството и смѣтководството на предприятието може да се възложи на специален касиер-смѣтководител. За тия общински стопански предприятия остава в сила законът за горите.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 9, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 10. Към общинските горски стопанства могат да се строят с бюджетни средства индустриални заведения за по-съвършена преработка на добиваните дървени материали.“

Когато дървените материали в общинските горски стопанства се преработват по стопански начин и се продават в преработена форма, върхуният за сътия фонд „Културни мѣроприятия по горите“ се изчисляват върху продажната стойност на материалите на корен, който остава, след като се приспадат всички производствени разходи.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 10, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 11. Продажбата на добитите по стопански начин дървени материали се извършва: а) чрез тръги; б) по доброволно съгласие и в) по тарифни цени.“

Когато дървените материали се продават чрез тръги или по доброволно съгласие, поемните условия и тръжните, респективно спазарителните, протоколи се утвърждават от съответните органи, след като се вземе мнението: а) за предприятия до 100.000 л. — на мѣстния лесничия, и б) за предприятия над 100.000 л. — на районния горски инспектор.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 11, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 12. От материалите, добити по стопански начин от общинските гори, в които е въведено стопанско ползуване, по решение на засилената общинска управа, могат да се продават по тарифни цени освен в случаите, указани в чл. 93 от закона за горите и в следните случаи:

- а) на мѣстни жители, невзели участие в работата по добиването на дървените материали — за собствени нужди;
- б) на мѣстните трудови горско-производителни кооперации, за преработка и продажба, при условие, че същите, чрез членовете си, са взели участие в работата по добиване материалите по стопански начин;
- в) на занаятци за упражняване на занаятите им;
- г) на държавни и други обществени учреждения;
- д) на частни минни предприятия за задоволяване нуждите им от строителни, крепителни и горивни дървени материали при извършване на проучвания и експлоатация на минните периметри, които се намират в съответните общински гори или граничат с тях;
- е) за постройки на туристически хижи, лѣтовнища и др., когато се строят в горите.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 12, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 13. В случай, когато материалите, отпуснати съгласно чл. 12, не се употребят за целта, за която се отпускат, а се претостъпят, замѣнят или продават, същите се конфискуват, а нарушителът се наказва с глоба от 200 до 2.000 л. по реда, предвиден в закона за горите.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 13, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 14. Районните горски инспектори имат право да извършват проверка на приходите и разходите по смътката на оборотния капитал.“

За констатираните нарушения и за неправилно изразходвани суми от оборотния капитал, районните горски инспектори начитат с ревизионен акт виновните длъжностни лица. Актът се изпраща на надлежната областна смътна палата за разглеждане и издаване решение.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 14, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 15. За прилагането на настоящия закон се изготвя правилник от Министерството на земеделието и държавните имоти, в споразумение с Министерството на вътрешните работи и народното здраве. Правилникът се одобрява с указ.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 15, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 16. Настоящият закон отменя всички законоположения, които му противоречат.“

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 16, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Законопроектът е приет окончателно.
 Минаваме към точка трета от дневния ред:
Второ четене на законопроекта за семенопроизводство.
 Моля г-на докладчика да го докладва.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ за семенопроизводството.

Чл. 1. Настоящият законъ има за целъ да снабди цѣлостно българското земеделско стопанство съ подходящъ избранъ посѣвенъ материалъ и да създаде необходимитѣ предпоставки за организиране износа на добросъществени семена въ странство, като уреди въпроситѣ, свързани съ подбора, сортоизпитването, съхранението, пречистването и контролата на семената.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ заглавието на законопроекта и чл. 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 2. Семенопроизводството сѣ направлява и контролира отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
 нието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Глава I.

Подборъ и сортоизпитване.

Чл. 3. Съ подборъ на земеделскитѣ растения и създаване на нови сортове се занимаватъ държавнитѣ земеделски опитни институти, станции и полета, както и частни и дружествени селекционни станции, които се признаватъ, подпомагатъ и контролиратъ отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
 нието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 4. Всички подобрени сортове, създадени вътрѣ въ страната или внесени отвънъ, преди да се разреши тѣхното разпространение, подлежатъ на задължително изпитване, което се извършва отъ държавнитѣ опитни станции и полета.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
 нието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 5. Въ сортоизпитването се включватъ подобрени оригинални сортове, създадени отъ мѣстни или чужди държавни или частни селекционни станции.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
 нието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 6. Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти има право да налага задължително засѣване на известни одобрени сортове въ опредѣлени райони.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ чл. 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
 нието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 7. Чуждестранни селекционни институти и фирми не могатъ сами да разпространяватъ свои или чужди селекционирани сортове въ България.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ чл. 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
 нието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Глава II.

Размножение на семената.

Чл. 8. Съ размножение на семената се занимаватъ държавнитѣ семенопроизводителни стопанства, опитнитѣ институти, станции и полета, както и признатитѣ частни семенопроизводителни стопанства и дружества, обединени въ Централната кооперация на семенопроизводителитѣ въ България.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ заглавието на глава II и чл. 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 9. Добитото семе отъ опитнитѣ институти се размножава въ широкъ размѣръ въ всички останали държавни стопанства и избрани признати частни и дружествени семенопроизводителни стопанства. Последнитѣ отъ своя страна обновяватъ периодически семената на останалитѣ частни и дружествени семенопроизводителни стопанства.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ чл. 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
 нието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 10. Семенопроизводителнитѣ дружества и стопанства се признаватъ за такива отъ Службата по семенопроизводство при Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, следъ прегледъ и одобрение отъ специалната комисиия.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ чл. 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
 нието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 11. За насърчение масовото размножаване на добросъществени сортове семена, Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, земеделскитѣ камари и др. предвиждатъ ежегодно въ бюджетитѣ си суми за премии на такива семена отъ различни култури, които премии се раздаватъ чрезъ Централната кооперация на семенопроизводителитѣ въ България.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ чл. 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
 нието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Глава III.

Пречистване и обеззаразяване на семената.

Чл. 12. За да се улесни правилното пречистване, сортиране и съхранение на семената, произведени отъ признатитѣ семенопроизводителни стопанства, къмъ районнитѣ кооперативни семенопроизводителни дружества се уреждатъ универсалинни семечистачни станции и семехранилища. Тия семечистачни станции се съоръжаватъ съ машини за пречистване и обеззаразяване на всички видове житни, фуражни, масложидни, зеленчукови и други семена, засѣпени въ района. За тая целъ тѣ се подкрепятъ материално отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, земеделскитѣ камари, общини и др.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ заглавието на глава III и чл. 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 13. За изграждане на семечистачни станции и семехранилища и тѣхното обзавеждане Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти отпуска чрезъ Българската земеделска и кооперативна банка дългосрочни безлихвени заеми на районнитѣ кооперативни семенопроизводителни сдружения.“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Които прие-
 матъ чл. 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
 нието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 14. Семечистачнитѣ станции при кооперации и общини, създадени по силата на закона за снабдяване земе-

дължките стопани съ доброкачествен посевен материал, пречистват всички семена, независимо от това дали са сортови или не."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 14, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Глава IV.

Разпространение на посевния материал.

Чл. 15. Произведенията сортови посевен материал от признатите семенопроизводителни стопанства и дружества и излизатите семена от държавните семеноразмножителни стопанства се разпространяват между земеделските стопани от районните кооперативни семенопроизводни сдружения по реда, определен от съответния околийски агроном."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 14, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 16. Българската земеделска и кооперативна банка отпуска ежегодно вариант кредит на Централната кооперация на семенопроизводителите в България и на семенопроизводителните дружества срещу представените от тях и от признатите семенопроизводителни стопанства — житни, фуражни, влакнодайни, маслодайни, зеленчукови и други семена."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 16, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 17. Съ търговия на посевен материал могат да се занимават само регистрирани семенарски фирми; семенопроизводителни дружества, агрономни бюра и земеделски кооперации."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 17, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 18. По искане на Министерството на земеделието и държавните имоти, Министерският съвет може да забрани износа на известен посевен или по адъчен материал за една или няколко години, ако интересът на народното стопанство налага тая мярка."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 18, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Глава V.

Семеноконтрол.

Чл. 19. Забранява се продажбата и разпространението на недоброкачествен посевен материал. Недоброкачествени семена се смятат ония, които нямат изискваната чистота и кълняемост, съдържат вредни примеси и са заразени от болести и паразити, и не са от същия сорт, за които се продават."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 19, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 20. Посевите, предназначени за семенопроизводство, се контролират през време на растежа, прибирането и съхранението."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 20, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 21. Всички семена, произхождащи от държавни, частни и дружествени стопанства, които се разпространя-

ват въ страната, трябва да бъдат предварително контролирани.

Семеноконтролата се извършва от Земеделския изпитателен институт — София, опитна станция — Образцов чифлик край гр. Русе, опитната станция — Садово и други опитни институти съ семеноконтролни отдели."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 21, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 22. Пломбирането и семеноконтролните анализи на семената от признатите семенопроизводителни дружества и стопанства, както и от държавните стопанства, се извършват безплатно. Превозът на същите семена по българските държавни железници и държавни параходи става по специална намалена тарифа."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 22, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Глава VI.

Наказателни и общи разпоредки.

Чл. 23. За нарушения на този закон и издадените въз основа на него правилници и наредби се налага от министъра на земеделието и държавните имоти парични глоби до 20.000 л. и освен това се предвижда временно или постоянно лишаване от правото за производство и търгуване съ посевен материал."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 23, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 24. Всички книжа, свързани съ приложението на настоящия закон, се освобождават от такси и гербови налози, както и от разпоредбите на изредбата закон за узаконяване на индустриални изобретения."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 24, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 25. Към настоящия закон се издават правилници, които уреждат въпросите, свързани съ семеноконтролната служба, сортоизпитването, прегледа на семенните посевни, устройството на семечистачните станции, семехранилища, зеленчуково и тютюново семенопроизводство, търговията съ посевен материал и пр."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 25, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 26. Настоящият закон отменя всички закони, правилници и наредби, които му противоречат."

Председателстващ Димитър Пешев: Които приемат чл. 26, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законпроектът е приет окончателно.

Минаваме към точка четвърта от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за облекчение на тютюновите кооперации.

Моля г-на докладчика да го докладва.

Докладчик Цеко Дамянов: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за облекчение на тютюновите кооперации.

Чл. 1. Всички затруднени тютюнови кооперации, земеделски кооперации, районни съюзи, земеделски синдикати и други кооперации съ тютюнови отдели, съюзи на тютюнови кооперации и кооперативни тютюнови фабрики, като сдружения на земеделски стопани, се освобождават от лихвената част на техните задължения, включително

отъ глобитъ на закъснения или превишения, отъ момента на възникването имъ по всички видове кредити (личенъ, ипотеченъ, варантенъ, депо на портфейлъ и др.) до 1930 г., получени отъ бившата Българска земеделска банка и Българска централна кооперативна банка, включително реколта 1930 г.

Подлежатъ на облекчение по тоя законъ само ония задължения на упоменатитъ въ предходната алинея затруднени кооперации, съ тютюнова дейност, които сж били направени само за нуждитъ на тази имъ дейностъ.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: По чл. 1 е постъпило писмено предложение отъ г-нъ Дълчо Тодоровъ Гоговъ, който предлага, въ чл. 1, алинея първа, да се заличатъ думитъ: „всички видове кредити“, скобкитъ и всичко въ скобкитъ, като остане само „личенъ кредитъ“ и вмѣсто „получени“, стане „полученъ“.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Дълчо Тодоровъ.

Дълчо Тодоровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Всѣки въпросъ трѣбва да се разглежда отъ дветъ му страни, за да се уясни. Смятамъ, че въпросътъ за облекчение на тютюновитъ кооперации на първо четене се разгледа само отъ едната страна и заради туй правя предложение, за да взема поводъ да мога да разгледамъ въпроса отъ другата му страна.

Банално е да се повтаря, че кооперациитъ сж една необходимостъ. Ересь е да се каже, че нѣмаме кооперации въ България, нито кооператори. Но азъ поддържамъ тая ересь и смятамъ, че по-голъма полза ще допринесе, ако изтъкна грѣшкитъ на кооператоритъ и на водителитъ на кооперациитъ, отколкото ако само ги хвалебствувамъ и покривамъ всички тѣхни грѣшки.

Ще почна съ това, какъ се образуваха и какъ изникнаха тютюновитъ кооперации у насъ. Смятамъ, че грѣшно се процедираше още при тѣхното образуване, и че основата на нашитъ тютюнови кооперации е погрѣшно поставена на началата на завистъта и на желанието да се дѣли мегданъ съ тютюноотърговцитъ.

Нѣкой народенъ представителъ: Не познавате кооперативното движение.

Дълчо Тодоровъ: Нашитъ кооперации и кооператори отъ завистъ и злоба си казваха: „Ако ние спечелимъ само разноснитъ за автомобилитъ и за комисионеритъ на тютюноотърговцитъ, ние ще постигнемъ голѣми печалби за нашитъ производители.“ Така почнаха да никнатъ кооперации, насърчавани отъ заинтересувани хора, които гледаха чрезъ кооперациитъ да намѣрятъ своето препитание. И нека ми бѣде позволено да кажа, че всички кооперации, които сж основани съ интимната мисль да създадатъ хлѣбъ на известни хора, закачиха Земеделската банка, и тѣзи зауби или тѣзи несъбираеми вземания, които имаме, до голѣма степенъ се дължатъ на управитъ, на водителитъ на такива кооперации.

Велизаръ Багаровъ: Вѣрно!

Дълчо Тодоровъ: Следъ погрѣшната основа идва погнататкъ и погрѣшното ръководство на кооперациитъ. Нашитъ тютюнови кооперации, вмѣсто да проучатъ какви сж условията на тютюновия пазаръ вънъ, кои фактори влияятъ за ценитъ на тютюна и т. н., тѣ още при самото вписане на тютюна гледатъ всячески да ангажиратъ повече производители, безъ да знаятъ на каква цена ще се проладе тютюнътъ и какво може да се очаква отъ него; гледатъ колкото се може повече килограми да ангажиратъ, за да могатъ да си покриятъ разноснитъ. И когато Земеделската банка започне да дава аванси на тютюнопроизводителитъ, тѣ сгрѣбватъ преди нея, и ако Земеделската банка дава 5 л. на низа — примѣрно казвамъ — тѣ ще удвоятъ и ще дадатъ 10 л. на низа, като казватъ: „Земеделската банка иска формалности, а ние безъ формалности ще ви дадемъ аванси.“ И има случаи, когато, безъ да сж видѣли дали нѣкой производителъ има тютюнъ, му даватъ авансъ по 10 л. на низа, за толкова низи, колкото той казва, че има. И най-накрая този сжщиятъ производителъ си е заложилъ тютюна и на кооперацията, заложилъ го е и на Популярната банка, па е вземалъ авансъ и отъ търговеца. На такъвъ единъ производителъ вземането е несъбираемо. И ние сме страдали отъ такива производители, които гледатъ, щомъ имъ даватъ, да взематъ.

Велизаръ Багаровъ: Не е лошо да се взема.

Дълчо Тодоровъ: Почватъ се покупкитъ. При почване на покупкитъ, нашитъ кооператори смятатъ, че непременно трѣбва да си гарантиратъ пазарната цена. Никой не обяснява на тютюнопроизводителъ, че той си дава тютюна на рискъ, че може да получи и по-висока цена, но може да се получи и по-низка, че тютюнътъ ще се обработва кооперативно, значи, съдружнически, а следъ туй ще му се търси пазаръ. Наопаки, кооператоритъ казватъ: „Колкото авансъ ви дава търговецътъ, толкова ще ви дадемъ и ние, а следъ като тютюнътъ дойде въ кооперацията, ще го пласираме и ще ви дадемъ още много повече.“

Нѣкой народенъ представителъ: Г-нъ Тодоровъ, Вие кѣде учихте кооперативното дѣло?

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Дълчо Тодоровъ: Кооператори като Васъ сж ме прекаждали и азъ съмъ ги наказвалъ. Недейте ме принуждава да взема да говоря. Мълчете малко! Колко сж кооператоръ и колко не съмъ кооператоръ, то не е Ваша работа.

И какво става? Когато отиде тютюнопроизводителътъ да изнесе тютюна си въ кооперацията, още тогѣва му искатъ пари назадъ. Не само че нищо не му даватъ, но му искатъ пари назадъ. При мене сж дохождали тютюнопроизводители, които сж ми казвали: „Бай Дълчо, докарахъ тютюнъ, воловетъ ми сж въ хана и сега не мога да ги взема, за да се върна назадъ.“ И съмъ билъ принуждаванъ да имъ дамъ по 100 л., за да си изкаратъ воловетъ отъ хана.

Има и втора категория кооперации, които, за да могатъ да взематъ тютюнитъ на производителъ, на самото мѣсто му даватъ цена много по-висока отъ пазарната, и той се чуди, какъ така кооперациитъ даватъ авансъ съ 10 или 15 л. повече отъ търговцитъ. А после, като дойде тютюнътъ въ кооперацията, не гледатъ да го класиратъ така, че да може горе-долу да хване цената, дадена въ авансъ.

Разбира се, има и трета категория кооператори, които пъкъ сж близки около управата. На тѣхъ тютюнитъ се класиратъ така, че да получатъ по-голъмъ авансъ.

Велизаръ Багаровъ: Парѣта.

Дълчо Тодоровъ: Има и още една категория кооператори, това сж ония идеалисти, които влизатъ отначало въ кооперацията, занасятъ тютюна си, оставятъ го и не взематъ никакъ пари. А има и такива, които сж занесли тютюна си и не само че не сж получили нищо, но отъ тѣхъ искатъ пари. Защо, азъ нѣма да се спирамъ, но ще кажа, че по този начинъ се уби вѣрата на истинскитъ кооператори въ кооперацията.

И ако нашитъ тютюнови кооперации искатъ да съществуватъ, тѣ трѣбва да избѣгватъ да вършатъ, демагогия или да търгашествуватъ съ кооператизма, тѣ трѣбва да кажатъ на самия тютюнопроизводителъ, че кооперацията не носи само облаги, а носи и страдания. Животътъ е страдание, и всѣки, който иска да съществува и да живѣе, трѣбва да е готовъ да претърпи тия страдания. Нашитъ тютюнови кооперации, ако искатъ действително да преживѣятъ и да допринесатъ нѣщо къмъ ползата отъ кооперативното дѣло, която никой нѣма да отрече, трѣбва да застанатъ на почвата на истината, а не на лъжата и демагогията и да се очистятъ отъ тѣзи борби за лапане.

Велизаръ Багаровъ: А! Лапане!

Дълчо Тодоровъ: У насъ кооперациитъ не могатъ да напреднатъ, затова защото се е създала народната поговорка: „Единъ лапа, триста зяпнатъ“. (Смѣхъ) Тая поговорка трѣбва да изчезне отъ народнитъ маси, а това ще стане, когато за всички злоупотрѣбения въ кооперациитъ се потърси отговорностъ. Защото много лесно е въ годишното събрание да се отървешъ отъ отговорностъ. Съберешъ си хората, изключишъ ония, които могатъ да кажатъ нѣкъс и друга приказка, и кооперацията се води отъ онзи, който иска да я граби. Ако искате да се увѣрите въ гълиостъта на нашитъ кооперации, идете въ едно общо събрание на нѣкоя кооперация и ще видите какви низки борби ставатъ тамъ.

Единъ народенъ представителъ: Стига!

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Велизаръ Багаровъ: Продължавай!

Единъ народенъ представителъ: Я кажи колко пари си внесълъ въ кооперациитъ?

Дълчо Тодоровъ: Г-не, на едно публично събрание въ с. Бисеръ, единъ кооператоръ, по-голямъ отъ Васъ — за що то отъ ръководителитъ на кооперация „Освобождение“ азъ не вървамъ да е имало по-големи кооператори — ми каза: „Вие сте кождери, вие сте мракобесници, вие сте кървопийци!“ — Да, казвамъ, азъ съмъ кождеръ, азъ съмъ кървопиецъ, но азъ имамъ регистрирана фирма и плащамъ данъкъ, а ти, който си ръководител на кооперацията, ти си по-голямъ кождеръ и по-голямъ кървопиецъ отъ мене, но не плащашъ нищо.

Стоянъ Димовъ: Значи, ти признавашъ, че си кървопиецъ, но той е по-голямъ?

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Велизаръ Багаровъ: Карай!

Дълчо Тодоровъ: Защото сжщиятъ господинъ преди единъ день...

Стоянъ Димовъ: Малко по-почтено, бе джанамъ! Не бива така!

Дълчо Тодоровъ: На сжщия господинъ преди единъ день бѣхъ му далъ по 2 л. на килограмъ за пашкули, само и само да даде пашкулитъ на опредѣлената цена — азъ бѣхъ тогава доставител на една чуждестранна фирма. Нека не става чудно, че има загуби за кооперациятъ. Има, затова защото тия, които сж упълномощени да продаватъ, отиватъ при търговцитъ и казватъ: дай на насъ, ние ще ти продадемъ на тая цена. Съ болка на сърдцето трѣбва да съобща това.

Сега, г-да, азъ искамъ да кажа нѣколко думи по монопола, макаръ че този въпросъ се изясни.

Атанасъ Цвѣтковъ: 15 минути минаха.

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Повече отъ 15 минути не можете да приказвате.

Дълчо Тодоровъ: Добре, по монопола нѣма да при-казвамъ.

Но защо искате облекчение и на варантния кредитъ, и на ипотечния кредитъ, и на всички кредити? Азъ не разбирамъ какво наложи да се правятъ облекчения и за ипотечния кредитъ. Сега зданията иматъ много по-висока цена. Защо ще искате да облекчавате ипотечния кредитъ? Азъ не смѣтамъ, че кооперациятъ иматъ загуби и отъ варантния кредитъ. А ако иматъ такива загуби тѣ пакъ сж отъ нѣкаква непочтена сдѣлка.

Стоянъ Димовъ: Злокачествена!

Дълчо Тодоровъ: Никой пътъ, когато взематъ кредитъ, кооперациятъ не сж правили стоковъ балансъ, и много отъ загубитъ сж поради това, че тѣ взематъ варантъ срещу стока, когато нѣматъ такава стока.

Така че, моето предложение е да се облекчи само личния кредитъ. (Нѣкои ръкоплѣскатъ)

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Има думата г-нъ министърътъ на земедѣлието и държавнитъ имоти.

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Г-да народни представители! На първо четене законопроектътъ бѣше разгледанъ отъ твърде много народни представители и азъ лично бѣхъ учуденъ, че въ Камарата не се разкриха тѣкмо слабитъ страни на кооперативното дѣло, които винаги сж внасяли смущение и които действително сж едни неприятни явления въ кооперативното дѣло. Г-нъ Тодоровъ имаше смѣлостта да излѣзе на трибуната на Народното събрание да подчертае тъмнитъ страни на нашето кооперативно дѣло, като чрезъ своитъ доводи искаше да оспори нашето желание, възприето и отъ комисията, да бждатъ облекчени кооперациятъ. Това е действително едно достоинство. Но азъ смѣтамъ, че е сжщо така голямо достоинство на днешния Парламентъ, загдето при разглеждането на този законопроектъ на първо четене народнитъ представители, макаръ че всички знаатъ чернитъ страни на нашето кооперативно дѣло, се въздържаха да ги изнесатъ.

Защо при първото четене на законопроекта Парламентътъ направи това нѣщо? Азъ смѣтамъ и сега, че това се направи, защото българскиятъ Парламентъ е убеденъ,

че кооперацията най-много подхожда на българския народъ и на дребното българско стопанство. Българскиятъ Парламентъ знае, че въ нашитъ прави има известни дефекти, особено въ миналото, но въ продължение на 20 години, отъ войната насамъ, ние сме сѣтвърде много придвижили напредъ въ своето нравствено развитие; че нашето кооперативно дѣло, заедно съ развитието на цѣлия български народъ и общото развитие на българското стопанство, сжщо така се е придвижило твърде напредъ. Така че, не е нужно сега нашиятъ Парламентъ да търси слабитъ страни на българската кооперация въ нейния управителенъ съветъ, или въ нейния директоръ, или въ нейния счетоводителъ, за да попрѣчи на едно добро желание, което се изразява въ единъ законопроектъ, който цели да разчисти едно минало отъ преди 15-20 години, което минало ще отегчава бждещата стопанска дейность на тютюновата кооперация.

Г-нъ Тодоровъ не направи лошо, че, макаръ и изолрирано, подчерта слабитъ страни на нашата кооперация. Тия слаби страни ние трѣбва да ги припомваме, и не само да ги припомваме, но ние сме длъжни да вземемъ всички мѣрки, както да ги премахнемъ, така и да подпомогнемъ развитието на кооперативното дѣло, защото и ние, и българскиятъ народъ е убеденъ, че въ кооперацията, като стопанска формация, е бждещето на нашия народъ, и че въ нашето стопанско и културно развитие кооперацията има да играе една голяма роля. Не трѣбва кооперацията, поради известни дефекти, които е имала въ миналото, или известни опущения, които има въ настоящето, да бжде спъвана въ бждещето ѝ развитие. Напротивъ, и държавата, и правителството, и българскиятъ Парламентъ ще даватъ съдействието си за развитието на кооперацията, като всичко онова, което се изнесе отъ г-нъ Тодоровъ, трѣбва да бжде елиминирано, трѣбва да бжде потушено, трѣбва да бжде заглушено, за да не дава лоши послѣствия, както за нашето кооперативно дѣло, така и за цѣлия ни стопански животъ.

И азъ ви моля, г-да народни представители, вие лично да дадете съдействието си да бжде прочистена кооперацията отъ всички онѣзи, които не сж убедени кооператори, като сжщевременно бжде очистена и отъ онѣзи служебни лица въ кооперацията, които искатъ да търгуватъ съ кооперативната идея и да внасятъ поражение въ душата на българския народъ, за да не се явятъ послѣствия, които ще бждатъ неприятни, както за държавното ръководство, така и за българското стопанство.

Когато говорихъ по първото четене на законопроекта, вие може би не забелязахте, азъ не пропуснахъ да подчертая, че въ известни случаи и управителнитъ съвети на тютюновитъ кооперации иматъ вина за затруднението имъ, но ние, когато следъ 15, следъ 20 години разчистваме едно минало, което прѣчи на бждещата работа на една полезна стопанска формация, не можемъ да искаме сега да увреждаме кооперативното дѣло, заради известни опущения на нѣкои управителни съвети.

Кооперациятъ, включително и тютюновитъ кооперации, има да изиграятъ въ бждеще една решителна дейность въ живота на нашия народъ. Ние чрезъ Земедѣлската банка готвимъ планове, готвимъ програми, за да улеснимъ развитието на кооперативното дѣло, за да го поставимъ на здрави основи и за да се избѣгнатъ всичкитъ опущения на миналото, които сж опущения и на времето, при което кооперацията е работила, и на нравитъ на нашия народъ, които сж се проявявали не само въ кооперативното дѣло, но и въ много други области. Ние, обаче, трѣбва да бждемъ щастливи, че нашиятъ народъ върви напредъ, че нравитъ му се подобряватъ, че и кооперативното дѣло и всички други обществени организации се поставятъ отъ день на день на все по-здрави и по-здрави начала.

Азъ моля, г-да народни представители, да приемете чл. 1, както се прочете отъ г-на докладчика. (Ръкоплѣскания)

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Съ предложението на народния представител г-нъ Дълчо Тодоровъ г-нъ министърътъ на земедѣлието не е съгласенъ.

Г-нъ Тодоровъ! Държите ли на предложението си?

Дълчо Тодоровъ: Оттеглямъ го.

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Ще гласуваме. Които отъ г-да народнитъ представители приематъ заглавното и чл. 1, както е измѣненъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събрането приема.

Докладчик Цeko Вълчевъ: (Чете)

„Чл. 2. Размъра на опростените лихви и глоби на кооперациите, упоменати въ предходния членъ, Българската земеделска и кооперативна банка отнася въ една временна безлихвена смятка. Тази безлихвена смятка се погасява отъ сумите, които тя събира до 1 л. на килограмъ продаденъ тютюнъ въ зависимост отъ продажната стойност на последния отъ всички ежегодно събирани отъ банката, кооперациите, държавни, банкови и кооперативни тютюни, по преценка на банката, начиная отъ реколта 1941 г., а също и отъ бъдещите печалби на Българската земеделска и кооперативна банка, като размърът на вноската се определя отъ управителния съветъ на банката.

Къмъ смятата безлихвена временна смятка се отнасятъ също и евентуалните несъбираеми вземания на Българската земеделска и кооперативна банка отъ упоменатите въ чл. 1 кооперативи, за установяването на които банката не търси допълнителната отговорност на членовете-кооператори.

Забележка Събраните суми по тая смятка се освобождаватъ отъ всякакви данъци, гербовъ налози, бери, такси и други.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които г-да народни представители приематъ чл. 2 моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Докладчикъ Цeko Вълчевъ: (Чете)

„Чл. 3. Главницата-за дължения на всяка тютюнова кооперация се разсрочва на ежегодни рати, които всяка отделна кооперация ще плаща безлихвено въ срокъ до 30 години.

Не се ползуватъ по настоящия законъ отъ облекчение ликвидираният вече съ спогодба между кооперациите и Българската земеделска и кооперативна банка задължения, било въ главницата, било въ лихвата.

Облекченията на задълженията по настоящия законъ се отнасятъ до главницата и лихвите, така както тѣ сѫ вече установени по книгите на Българската земеделска и кооперативна банка на 31 декември 1940 г.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Които отъ г-да народните представители приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Докладчикъ Цeko Вълчевъ: (Чете)

„Чл. 4. Ползуващите се отъ настоящия законъ кооперации се задължаватъ да дадатъ същите облекчения и въ смятия размър на тютюнопроизводителите длъжници, срещу авансираният отъ тѣхъ тютюни по реколти 1930 г. включително.

Отъ размъра на това облекчение се ползуватъ и длъжниците тютюнопроизводители, прехвърлени къмъ Погасителната каса, на които кооперациите се задължаватъ да повърнатъ лихвената частъ на тѣхните задължения по начинъ, който ще се уреди съ правилника, предвиденъ въ чл. 7 отъ настоящия законъ.

Всички действия и споразумения на кооперациите, които противоречатъ на това постановление, се считатъ за нежестествувани.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: По чл. 4 е постановено писмено предложение отъ народния представител г-нъ Димитъръ Киревъ съ следното съдържание: (Чете)

„Следъ думата „включително“ въ първата алинея добавятъ се думите: „като отъ това облекчение се ползуватъ и тютюновите кооперации и тѣхните членове длъжници, прехвърлили дълга си къмъ Погасителната каса въ размъръ на разликата отъ начислените имъ върху цѣлия дългъ лихви и полученото облекчение отъ Погасителната каса.“

Има думата народниятъ представител г-нъ Димитъръ Киревъ.

Димитъръ Киревъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! По смятия законопроектъ имахъ случай да се изкажа при първото му четене. Изказаха се и други наши колеги, народни представители. Тогава нито единъ отъ изказалите се г-да народни представители не направи опозиция на законопроекта. Днесъ чухме нѣкои да се изказ-

ватъ срещу него. „Който е безгрѣшенъ, нека пръвъ да хвърли камъкъ“, казваше нѣкога Христосъ. Безгрѣшници нѣма на земята, такива не сме и ние, такива не можемъ да търсимъ и въ кооперациите.

Азъ казахъ и завчера, повтарямъ и сега: кооперацията е плътъ отъ плътта и кръвъ отъ кръвта на самия народъ. Тя носи всичките негови достоинства и всичките негови недостатѣци. Така че, да търсимъ въ кооперацията само чистото, идеалното, ние нѣма да го намѣримъ, както нѣма да го намѣримъ и никъде другаде. Та, повтарямъ, кооперацията е плътъ отъ плътта и кръвъ отъ кръвта на самия народъ — какъвто е народътъ, такава е и кооперацията.

Ако почнемъ да търсимъ кусури, ще ги намѣримъ навсѣкѣде, дори въ много по-големия размър, отколкото въ самата кооперация. Думата ми е че желанието на всички, които се изказаха, както и на цѣлото народно представителство е: да се даде съ този законъ облекчение на самите тютюнопроизводители, на тия, които деннонощно работятъ, творятъ и създаватъ блага въ тая страна защото цѣлата година едно семейство работи, за да изкара нѣколко стотинъ килограма тютюнъ за своето препитание. Надъ 100,000 земеделци-стопани, г-да народни представители, се засѣгатъ отъ този законопроектъ. Надъ 100,000 български семейства днесъ, въ този моментъ, очакватъ гласа на народното представителство, който гласъ не може да бѣде чуждъ на народа.

За по-голъма яснота, ще ми позволите да ви дамъ само единъ примѣръ. Кооперативното сдружение на тютюнопроизводителите отъ Борисовградска околия презъ 1924 г. събра за продажба и преработка 145,000 кгг. тютюни. Тѣзи тютюни се обработиха изключително съ заемъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка въ размъръ на 2,923,363 л. Поради лошия пазаръ, тѣзи тютюни останаха непродани до 1928 г., когато ги завари катастрофалното земетресение, което разруши всички складове, тютюните се развалиха и се обезцениха съвършено и на безъ това много лошия пазаръ на тютюните. Отъ цѣлата тая партия следъ нейната продажба банката-кредиторка можа да получи срещу заема, който бѣ отпущнала на кооперацията, едва 2,162,200 л., или по 15 л. срѣдно на килограмъ. Разходите за манипулацията, наемите за складовете и лихвите къмъ банката далечъ надхвърлятъ тая сума, получена отъ продажбата на тютюните. Главницата, споредъ удостоверения № 1097, отъ 3 май 1940 г., на Българската земеделска и кооперативна банка което държи на ваше разположение, възлиза, както казахъ, на 2,923,363 л. Лихвите върху смятия този заемъ до 30 юний 1941 г. възлизатъ на почтената сумичка 4,303,602 л., или едно олихвяване съ 147%. По този дългъ кооперацията е направила вноски първо, съ продажби на тютюните — 2,162,200 л., второ, отъ фондъ „Обществени бедствия“ по случай земетресението — 499,900 л. и, трето, отъ икасирани купони въ Погасителната каса — 131,560 л. или всичко 2,793,660 л., срещу главница и лихви 7,226,965 л. Остава още единъ откритъ дългъ отъ 4,443,335 л., които сѫ изключително лихви. Има много тютюнопроизводители, които не сѫ получили нито единъ левъ за своето производство. Вложиха си труда за цѣла година, а не получиха нищо. И понеже лихвите и разносните сѫ много повече, отколкото стойността на тютюна, днесъ тѣ сѫ начетени съ по 10, 20, 30, 40, 50 хиляди лева задължения. Тогава изплашените тютюнопроизводители по внушение и подъ натиска на известни фактори, включително и на Българската земеделска и кооперативна банка, която искаше да се уреди дългътъ къмъ нея — този законопроектъ, както знаете, урежда преди всичко вземанията на Българската земеделска и кооперативна банка защото иначе тя едва ли може да ги събере — по-почтените, по-честните отъ тѣхъ, които желязко да си уредятъ смятките и да не търпятъ батакчилии, се нахвърлиха въ Погасителната каса. Ние имаме хора, които получиха облигации за 3,583,480 л., които тѣ вложиха веднага въ Българската земеделска и кооперативна банка срещу своите задължения. Днесъ по твердите на Българската земеделска и кооперативна банка ние имаме да дължимъ кръгло 8,400,000 л., когато всъщностъ дългътъ ни е, както казахъ, надъ 4 милиона лева.

Като заключение отъ всичко това днесъ имаме следното положение: ония, които отидоха въ Погасителната каса, по-почтените, по-честните хора, които не търпятъ дългове, днесъ сѫ много по-зле отъ ония, които казахъ: „Когато Господъ даде на насъ, тогава и ние на васъ.“ По този начинъ се насърчава по-скоро, така да се изразя, батакчиликътъ, отколкото почтеността у нашия народъ. Днесъ тия, които не сѫ плащали и не сѫ платили нищо на

Земедѣлската банка и не сѣ отишли въ Погасителната каса, съ този законопроектъ се поставятъ въ много по-изгодно положение, въ изключително по-изгодно положение, откожкото ония, които отидоха въ Погасителната каса, която имъ даде 40% облекчение въ най-добрия случай, като сѣ платили 147% лихва, безъ да сѣ получили нито единъ левъ отъ своето производство.

Законопроектътъ трѣбва да действува и възпитателно и да засегне преди всичко онѣзи, които нищо не получиха за своето производство и които, въ желанието си да уреждатъ своитѣ смѣтки, минаха къмъ Погасителната каса. Начини и срѣдства за това има.

Почитаемото правителство има добрата воля да внесе законопроектъ. Парламентътъ има силата да го узакони, за да може да се излѣзе отъ това крайно неудобно положение. Иначе рискуваме да внесемъ единъ голѣмъ смутъ, едно недоумение между самото производително население: защо единитѣ се облагодетелствуватъ повече, а другитѣ — никакъ. Отъ такова разрешение на въпроса нѣма да загуби нито Българската земеделска и кооперативна банка, нито Погасителната каса, нито държавата. Специалниятъ фондъ ще уреди този въпросъ много лесно и много безопасно. Технически какъ ще стане това, ще кажатъ хората на смѣтките, на счетоводството. Достатъчно е ние да имъ дадемъ идеята и властта да сторятъ това.

Законопроектътъ, повтарямъ, трѣбва да облекчи, преди всичко, тютюнопроизводителитѣ, а не кооперациитѣ само безъ тютюнопроизводителитѣ, защото кооперацията безъ тютюнопроизводителитѣ, безъ членовѣтѣ си е само единъ тевтеръ и нищо друго.

Азъ много моля г-на министра на земедѣлието да се съгласи съ моето предложение; моля и почитаемото народно представителство да го приеме, за да не става нужда да се представятъ на нови основания нови искания за измѣнения. Нека да дадемъ колкото е възможно по-радикално и изключително справедливо разрешение на въпроса.

Каза се въ комисията, че това щѣло да засегне Земеделската банка; дори се апелира да се освободи банката отъ вноскитѣ си отъ годишнитѣ печалби. Нѣмамъ нищо противъ — имамъ най-доброто желание да виждамъ въ Земеделската банка винаги единъ здравъ кредитенъ институтъ въ страната — да бѣде освободена банката отъ тѣзи вноски, ако намѣри за нужно това народното представителство.

Моето предложение гласи: следъ думата „включително“ въ първата алинея, да се добавятъ думитѣ: „като отъ това облекчение се ползватъ и тютюновитѣ кооперации и тѣхнитѣ членове-длъжници, прехвърлили дълга си къмъ Погасителната каса, въ размѣръ на разликата отъ начисленитѣ имъ върху дългия дългъ лихви и полученото облекчение отъ Погасителната каса.“ Всичкитѣ имъ лихви сѣ 147% върху дълга имъ, споредъ удостоверението, което притежавамъ, а облекчението е 40%.

Много моля г-на министра, а също така и почитаемото народно представителство, да се приеме моето предложение, за да се даде едно радикално разрешение на този въпросъ. (Ръкоплѣскания отъ нѣкои народни представители)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Сотиръ Яневъ.

Сотиръ Яневъ: Г-да народни представители! Азъ искамъ да дамъ едно обяснение по редакцията, която е приета отъ комисията тази сутринъ следъ доста подробни разисквания по тази материя.

Това, което предлага нашиятъ колега Киревъ, по същество гвърде малко се различава отъ това, което се предвижда въ проекта. Всъщностъ той пледира, че трѣбва да бѣдатъ облекчени тютюнопроизводителитѣ-длъжници, а не само кооперациитѣ. Точно това е текстътъ, който е възприетъ отъ комисията: „Отъ размѣра на гова облекчение се ползватъ и длъжницитѣ-тютюнопроизводители, прехвърлени къмъ Погасителната каса, на които кооперациитѣ се задължаватъ да повърнатъ лихвената частъ на тѣхнитѣ задължения по начинъ, който ще се уреди съ правилника, предвиденъ въ чл. 7 отъ настоящия законъ.“ Отъ тази редакция какво следва? Следва, че всички тютюнопроизводители, длъжници по стари реколти, които задължения сѣ прехвърлени къмъ Погасителната каса по силата на закона за облекчение на длъжницитѣ и се ползватъ съ облекчение въ по-малкъ размѣръ отъ облекчението, което се дава на кооперациитѣ по този специ-

аленъ законъ, се приравняватъ къмъ последнитѣ на общо основание и получаватъ облекчението по този специаленъ законъ.

Сега, като се приема това принципно положение и съ правителството, и отъ насъ, остава единъ неуясненъ въпросъ. Той е: лихвената частъ, за която се говори въ новата втора алинея на чл. 4, въ каквъ размѣръ ще бѣде върната? Разбира се, че ще бѣде върната само разликата, а не цѣлата лихвена частъ. Напримѣръ, ако единъ производител е получилъ по закона за облекчение на длъжницитѣ, да кажемъ, 40% — максималното облекчение — а по настоящия законъ неговата кооперация получава облекчение 60%, той има право на разликата отъ 20%. Това дължи да даде кооперацията на длъжника, чисто зедѣжение е прехвърлено къмъ Погасителната каса и, значи, е получилъ облекчение по-малко отъ облекчението, което настоящиятъ законъ дава на неговата кооперация.

Въ комисията ние избѣгнахме да говоримъ по каквъ начинъ ще стане това, защото се натъкнахме на сериозни мѣждоти да намѣримъ една формула, която да не бѣде произволно промѣнявана, и затова, като се задоволяваме съ положението, оформено въ втората алинея на чл. 4 — на кооперациитѣ-длъжници по стари реколти да се връща само разликата — ние оставяме, техническиятъ модусъ да бѣде намѣренъ, да бѣде установенъ въ правилника, който се предвижда въ чл. 7 отъ настоящия законъ. По този начинъ ние разрешихме въпроса така, както нашиятъ колега Киревъ иска да бѣде разрешенъ, съ тази разлика, че ние не конкретизираме точно по каквъ начинъ трѣбва да стане това. Дали ще бѣде чрезъ облигации, дали ще бѣде чрезъ вноски, които кооперацията ще дава на своитѣ облекчени длъжници — това е една материя която е повече въпросъ на техника и счетоводство, не правническо. Нѣма защо Народното събрание да се обвързва съ една формула, която утре може да се окаже неудачна.

Азъ смѣтамъ, че нашиятъ колега Киревъ всъщностъ е напълно задоволенъ съ тази редакция, и неговото предложение се състои само въ това, което азъ казахъ. Затова ще моля да се приеме редакцията така, както е приета отъ комисията.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-не министре! По това предложение?

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Г-нъ Сотиръ Яневъ разясни много добре въпроса и е излишно да повтарямъ. Моля да се приеме редакцията така, както е приета отъ комисията.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: При това положение, г-нъ Киревъ?

Димитъръ Киревъ: Само единъ въпросъ. Г-не министре! Много Ви моля да дадете едно тълкуване. Българската земеделска банка може да тълкува, че облекчението се отнася само за дългове, останали къмъ 31 декемврий 1941 г. Къмъ тази дата Борисовградската кооперация, случая съ която ви посочихъ, има съвсемъ малко задължения, къмъ 800.000 л., когато всъщностъ дългътъ ѝ е надъ 4.000.000 л. Ако ѝ се даде това облекчение по закона, всъщностъ нѣма да ѝ се даде облекчение. Това искамъ да обясня.

Моля г-на министра да направи една декларация въ смисълъ, че наистина ще се даде облекчение на дългия дългъ.

Сотиръ Яневъ: Това е единъ новъ въпросъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-нъ Яневъ! Вие не можете да давате тълкуване.

Сотиръ Яневъ: Не е въпросъ на тълкуване. Това е единъ новъ случай.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-не министре! По този въпросъ?

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Г-да народни представители! Ние не можемъ да включваме абсолютно нищо ново вънъ отъ това, което е възприето досега отъ Министерския съветъ, добре преценено. Още при първото четене на законопроектъ азъ казахъ, че ако излѣземъ отъ рамкитѣ на това, което е предвидено, ще създадемъ усложнения, които може би ще ни принудятъ да оттеглимъ цѣлия законопроектъ. Затова азъ моля г-нъ Киревъ да не иска да се занимаваме съ кооперациитѣ, които сѣ смъ

уредили положението, които и без това вече сж заздравени и като стопански формации работят много добре. Ние искаме да спасимъ положението на кооперациитъ, които сж свършено затруднени, да ги извадимъ отъ това положение и да ги направимъ годни да продължатъ своята дейностъ отъ полза и за своитъ членове, и за цялото народно стопанство. А че кооперацията въ Борисовградъ си е уредила вече сметкитъ и има едно малко задължение, което ще бжде включено въ облекченията по този законъ, ние можемъ само да поздравимъ тази кооперация, че е могла въ продължение на 15 години сама да се санира и да нѣма нужда отъ нашето съдействие въ този случай. Тя ще получи облекчение, ще бжде подпомогната, съгласно закона, само за онова задължение, което ѝ е останало.

Димитър Киревъ: Г-не министре! Кооперацията не работи. Членоветъ ѝ, при това задължение, отдавна сж престанали да мислятъ за кооперацията.

Сотиръ Яневъ: Като дойдемъ до следващия чл. 5, тогава ще се изясни този въпросъ.

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: Г-нъ Киревъ! Държите ли на предложението си или го оттегляте?

Димитър Киревъ: Не го оттеглямъ.

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: Ще поставя на гласуване най-напредъ предложението на г-нъ Киревъ, съ което г-нъ министрътъ на земедѣлното не е съгласенъ. Които отъ г-да народнитъ представители приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които отъ г-да народнитъ представители приематъ чл. 4 отъ законопроекта, както е измѣненъ и допълненъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Цеко Вълчевъ (Чете)

„Чл. 5. Българската земедѣлска и кооперативна банка може да прави и други облекчения на споменатитъ въ чл. 1 кооперации въ зависимостъ отъ срѣдствата и възможноститъ на отдѣлнитъ кооперации.“

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Сотиръ Яневъ.

Сотиръ Яневъ: Г-да народни представители! Азъ моля да ме извините, че вземамъ думата втори пътъ, но правя това, защото мисля, че едно малко разяснение е необходимо.

Точно въпросътъ, който повдигна г-нъ Киревъ за единъ частиченъ случай, отнасящъ се до неговата кооперация, може да получи разрешение именно въ чл. 5, където се предоставя правото на Земедѣлската банка да дава и други облекчения, независимо отъ модуситъ, които дава този законъ. Следователно, този специаленъ случай, за който говори г-нъ Киревъ, може да бжде проученъ, и управителниятъ съветъ на Земедѣлската банка може съ огледъ на специалния случай да даде едно ново облекчение, за да може да се подобри, тъй да се каже, животътъ на тѣзи хора, които сж силно обременени и сж изпаднали въ голѣми задължения. Това е една материя, която тази сутринъ въ комисията бѣше разглеждана и която трѣбва да бжде проучена. Управлението на банката ще бжде вече въ положение да направи нѣщо, следъ като се убеди, че има нужда да се направи.

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: Ще поставя на гласуване. Които отъ г-да народнитъ представители приематъ чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Цеко Вълчевъ (Чете)

„Чл. 6. Всички кооперации, които получаватъ облекчения по настоящия законъ и не изпълняватъ едновременно задължения, се лишаватъ отъ даденитъ имъ облекчения.“

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: Които отъ г-да народнитъ представители приематъ чл. 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Цеко Вълчевъ (Чете)

„Чл. 7. За приложението на настоящия законъ ще се изработи правилникъ отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка, съ участието на представители на Министерството на земедѣлното и държавнитъ имоти и Съюза на тютюновитъ кооперации въ България.“

Председателствуващъ Димитър Пешевъ: Които отъ г-да народнитъ представители приематъ чл. 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ окончателно.

Г-да народни представители! Къмъ разглеждане на останалитъ точки отъ дневния редъ не можемъ да пристѣпимъ предвидъ на това, че комисията не е готова съ докладитъ си. Поради това ще трѣбва да вдигнемъ заседанието.

За следното заседание, което ще бжде утре, въ 15 ч., въ съгласие съ правителството ви предлагамъ следния дневенъ редъ:

Одобрене на предложенията:

1. За продължаване сроковетъ по временно-вносни декларации № № 21923/26066, отъ 19 августъ 1939 г., и 8617/9435, отъ 30 мартъ 1940 г., на Столичната митница.

2. За одобрение 18. постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 2 септември 1941 г., протоколъ № 146 — относно облагането съ акцизъ на мѣстното маслиново масло и за контролата по добиваче, съхраняване и пренасяне на сѣщото и на мѣстнитъ маслини.

3. За опрощаване на сумата 3.714.447 л., съгласно чл. 132 отъ закона за събиране на прѣжитъ данъци.

4. За одобрение 32. постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 21 октомври 1941 г., протоколъ № 171 — относно добиването оцетъ отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ.

5. За одобрение на IV и VIII постановления на Министерския съветъ, взети въ заседанията му отъ 21 августъ и 24 септември 1941 г., протоколи № № 140 и 159 — относно нѣкои промѣни въ начина на плащанията въ връзка съ извършванитъ отъ Германия доставки.

Второ четене на законопроектитъ:

6. За детската и младежката книжнина.

7. За Висшето училище за тѣлесно възпитание.

8. За стипендиитъ.

Които отъ г-да народнитъ представители приематъ предложението дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 18 ч. 5 м.)

Подпредседателъ: **ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ**

Секретари: **НИКОЛАЙ СУЛТАНОВЪ**
СТЕФАНЪ БАГРИЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**